

UNIVERSITEIT
GENT

TALENBELEIDSNOTA:
DE UGENT-VISIE OP
ACADEMISCHE
TAAALVAARDIGHEID
SEPTEMBER 2017

Directie Onderwijsaangelegenheden

E taalbeleid@ugent.be
T +32 9 264 98 66

Campus Ufo
Sint-Pietersnieuwstraat 33, 9000 Gent

www.ugent.be/taaladvies

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave	2
1 Inleiding	3
2 Missie	4
3 Visie	5
4 Strategie	5
4.1 Op niveau van studenten	5
4.2 Op niveau van docenten	11
4.3 Op niveau van communicatie	13
Bijlagen	15
Literatuurlijst	30

1 INLEIDING

Deze nota verduidelijkt de visie, missie en strategie van een structureel en integraal talenbeleid aan de UGent, gericht op de verwerving, ontwikkeling en ondersteuning van de academische taalvaardigheid van studenten. Dit talenbeleid maakt deel uit van het onderwijsbeleid. Het onderschrijft immers het belang van taalvaardigheid als hefboom voor succesvolle in- en uitstromende studenten. Een talenbeleid academisch Nederlands en Engels past dan ook binnen twee van de zes strategische doelstellingen van de globale onderwijsvisie van de UGent: de talentontwikkeling van studenten enerzijds en de kwaliteitszorg van de opleidingen anderzijds.¹ Tot slot sluit het ook aan bij het diversiteitsbeleid, dat pleit voor een maximale ontplooiing van studenten ongeacht hun levensbeschouwelijke, culturele, politieke of sociale achtergrond.²

De heterogeniteit van de studentenpopulatie wat betreft taalvaardigheid neemt gestaag toe: de instroom wordt steeds diverser in termen van cultureel-linguïstische minderheden, vooropleiding, socio-economische achtergrond en functiebeperking.³ Niet al die studenten zijn in staat om zich de vereiste taalvaardigheid zelfstandig eigen te maken tijdens de studieloopbaan.⁴ En ook het academisch onderwijs slaagt er op dit moment onvoldoende in om tegemoet te komen aan de taalvaardigheidsnoden van die heterogene groep studenten. Uit onderzoek blijkt echter dat taalvaardigheid een noodzakelijke voorwaarde is voor studiesucces.⁵ Bovendien is een gedegen taalvaardigheid niet enkel bij instroom, maar ook bij uitstroom essentieel om de eenentwintigste-eeuwse vaardigheden te verwerven, o.a. communiceren, kritisch denken en samenwerken. Die competenties zorgen voor actievere, participerende burgers en sterkere arbeidskrachten. Studenten hebben dan ook nood aan taalondersteuning.

Het aanbod in dit beleidsplan heeft de onderwijstaal van de opleidingen en de opleidingsonderdelen als basis. Het Nederlands blijft de primaire onderwijstaal, waardoor het talenbeleid zich in de eerste plaats richt op de Nederlandse taalvaardigheid van studenten en docenten. Daarnaast is het Engels de onderwijstaal van een beduidend deel van de masteropleidingen en zal dat aanbod in de toekomst toenemen. Een structureel talenbeleid wil dan ook een kader bieden waarbinnen de opleidingen kunnen werken aan taalvaardigheid in beide talen. Dat betekent echter niet dat andere talen minder belangrijk zijn. Binnen een structureel talenbeleid moet er zeker oog zijn voor de meertaligheid van studenten en docenten en de valorisatie daarvan. Meertaligheid is een van de Europese sleutelcompetenties in de huidige informatie- en communicatiemaatschappij.⁶

Al in 2015 ontwierp een werkgroep Taalbeleid⁷ een eerste nota Taalbeleid academisch Nederlands⁸ die werd goedgekeurd in de onderwijsraad. Deze nieuwe talenbeleidsnota

¹ <https://www.ugent.be/nl/univgent/waarvoor-staat-ugent/onderwijsbeleid>

² <https://www.ugent.be/nl/univgent/waarvoor-staat-ugent/diversiteit-en-gender/diversiteitsbeleid>

³ De cijfers zijn op te vragen bij de [Beleidscel Diversiteit en Gender](#) van de UGent.

⁴ Schellekens, 2006; Berckmoes & Rombouts, 2009; De Wachter & Heeren, 2010; Tahon, 2013, Herelixka, 2014

⁵ De Wachter, e.a., 2013

⁶ http://www.vvn.be/wp-content/uploads/2011/04/Leen_Alaerts_sleutelcompetentieseuropa.pdf

⁷ Die werkgroep bestaat uit vertegenwoordigers van alle faculteiten en alle geledingen (ZAP, AAP, ATP en studenten), voorgezeten door de directeur onderwijsaangelegenheden.

⁸ Voor de nota, zie bijlage.

academische taalvaardigheid behoudt min of meer dezelfde visie en missie, maar expliciteert een breder en concreter beleid, gericht op Nederlandse en Engelse taalvaardigheid. Die concretisering bereikt ze door de strategische doelstellingen toe te lichten met bestaande initiatieven, zowel universiteitsbreed als opleidingsgericht, met betrekking tot studenten, docenten en communicatie. Die initiatieven kunnen inspireren om het bestaande taalbeleid te verdiepen en structureel te verankeren. Zo'n structureel talenbeleid beantwoordt aan de adviezen van de Raad voor de Nederlandse taal en letteren en de VLOR¹ om het taalvaardigheidsonderwijs ook in het hoger onderwijs verder te zetten. Bovendien komt het tegemoet aan de decretale verplichtingen van de Vlaamse overheid.²

Deze nota definieert de term 'academische taalvaardigheid' in navolging van de Nederlandse Taalunie en de VLIR. Academische taalvaardigheid bestaat namelijk uit drie componenten: taalcognitie, vaardigheden en attitude.

- 'Taalcognitie' omvat wat iemand impliciet en expliciet weet over taal: de kennis van de taal (bv. spelling, structuur, enz.), domeinkennis (bv. stijl, vakjargon, enz.), kennis van procedures (bv. strategieën om de opbouw van een argumentatie te doorgronden, enz.) en metacognitie (reflectie over eigen taalvaardigheid).
- 'Vaardigheden' behelst de vier vaardigheidsdomeinen die talige handelingen inhouden, namelijk 'lezen', 'luisteren', 'spreken' en 'schrijven'.
- 'Attitude' verwijst naar de houding, al dan niet aangeleerd, in een academische context. Voorbeelden van attitudes met een positieve impact op taalvaardigheid zijn bereidheid om een academisch register te hanteren, nauwgezetheid, kritische zin, zelfreflectie, durf, enz.

Taalcognitie, vaardigheden en attitude vertonen een duidelijke samenhang en kunnen niet los van elkaar verworven en verder ontwikkeld worden. Het is dan ook van belang dat de lezer die drie componenten steeds in het achterhoofd houdt wanneer er sprake is van academische taalvaardigheid.³

2 MISSIE

Een talenbeleid wil de academische taalvaardigheid van studenten en docenten aan de UGent versterken. Dat bevordert immers de algemene talentontwikkeling en draagt bij tot kwaliteitsvol onderwijs.

¹ Nederlandse Taalunie, 'Vaart met Taalvaardigheid', 2015; VLOR-adviesrapport taalbeleid in het Vlaamse hoger onderwijs.

² Vlaams Parlement (2012), Decreet betreffende de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten. Artikel 63 §2: http://www.ond.vlaanderen.be/decretenbundel/documenten/2012_integratie_ho.htm

³ VLIR-nota talige startcompetenties, 2016, zie bijlage; Visietekst Nederlandse Taalunie: 'Iedereen Taalcompetent', 2017.

3 VISIE

- Met een talenbeleid geeft het onderwijsbeleid van de UGent een duidelijk signaal aan de faculteiten om de academische taalvaardigheid van studenten te versterken.
- Een talenbeleid sluit aan bij het diversiteitsbeleid, gericht op de talentontwikkeling van alle studenten. Een talenbeleid kiest expliciet voor een geïntegreerde aanpak, zonder de specifieke noden van de verschillende doelgroepen uit het oog te verliezen.
- Een talenbeleid stelt een kader op en biedt inspiratie om taalondersteunend te werken.
- Een talenbeleid stelt een kader op dat rekening houdt met de decretale bepalingen over taalbeheersing van lesgevers en voorziet in ondersteuning om de taalvaardigheid van lesgevers te versterken. Daarmee geeft het een duidelijk signaal dat de taalvaardigheid van lesgevers een belangrijk aspect is van kwaliteitsvol onderwijs.
- Een talenbeleid betreft alle belanghebbende partijen bij de ontwikkeling van strategische acties (d.w.z. studenten, docenten, studiebegeleiders en onderwijsbeleidsadministratie).

4 STRATEGIE

In deze nota worden de strategische doelstellingen geïllustreerd aan de hand van bestaande universiteitsbrede acties, in Nederlandstalige en in Engelstalige opleidingen. We onderscheiden doelstellingen voor studenten en voor docenten. Daarnaast bespreekt dit onderdeel de communicatiestrategie die nodig is om dit talenbeleidsplan uit te voeren.

4.1 Op niveau van studenten

4.1.1 Nederlandstalige opleidingen

Wanneer er in onderstaande paragraaf gesproken wordt over taal of taalvaardigheid, gaat het steeds over het Nederlands.

4.1.1.1 Academische taalvaardigheid

DOELSTELLING 1: Studenten kennen de verwachte startcompetenties en vergelijken die met hun eigen competenties taalvaardigheid.

Voor alle Nederlandstalige bacheloropleidingen is een minimum beheersingsniveau B2 van het Europees Referentiekader vereist als inschrijvingsvoorwaarde. Toch blijkt het taalvaardigheidsniveau van de instromende studenten nog steeds zeer heterogeen. Om studenten die behoefte hebben aan taalondersteuning te identificeren voorziet de UGent een taalscreening aan de start.

Naast een taalttest kunnen de opleidingen ook opteren voor een geïntegreerde taaltaak in de eerste weken van het academiejaar. Opleidingen die moeilijker een beeld kunnen schetsen van de startcompetenties van instromende studenten, kunnen inspiratie halen uit de nota 'Talige startcompetenties voor het universitair onderwijs', toegevoegd in de bijlage. Die nota kwam tot stand in een ad-hoc VLIR-werkgroep 'academisch Nederlands' in 2016.

Voorbeelden van bestaande universiteitsbrede initiatieven:

- Om de taalvaardigheid van inkomende studenten na te gaan bevat de instaptest 'SIMON zegt'¹ een taalluik. Met het oog op remediëring wordt deze taalttest vanaf academiejaar 2017-2018 uitgebreid. De test meet dan ook de cognitieve vaardigheden op het gebied van structuur, woord- en tekstbegrip en vormcorrectheid. In het feedbackrapport worden de studenten gewezen op remediëringstrajecten. Die remediëring kan verschillende vormen aannemen, afhankelijk van de noden per faculteit of opleiding, vanaf eerste bachelor. De test heeft dus enkel een signaalfunctie.
- Op de informatieve website www.ugent.be/taaladvies kunnen studenten nalezen welke talige startcompetenties de UGent verwacht. Via de knop 'eerstejaarsstudent?' krijgt de student aangepaste informatie. Elke opleiding kan deze informatie als kader gebruiken om haar eigen talige eisen te formuleren.
- Op diezelfde website staat de universiteitsbrede [e-mailetiquette](#) die studenten moeten respecteren.

DOELSTELLING 2: Studenten kunnen hun basiscompetenties taalvaardigheid bijwerken en verder ontwikkelen tijdens hun academische loopbaan.

Elke opleiding wil studenten laten uitstromen met een academische taalvaardigheid die hoger is dan die aan het begin van hun academische loopbaan. In het verleden verwachtten universiteiten dat studenten zich die taalvaardigheid zelfstandig eigen maakten. Dat blijkt echter vaak niet te lukken waardoor het gebrek aan taalvaardigheid eerder een drempel wordt om talenten te ontwikkelen. Het is dan ook aangewezen om (1) studenten bewust te maken van de verwachte talige eisen van de opleiding, (2) studenten de kans te geven om hun taalvaardigheid verder te ontwikkelen en (3) die ontwikkelingsvisie vanaf dag één te implementeren in een leerlijn taalvaardigheid.

1. Studenten zijn zich bewust van het taalvaardigheidsniveau dat van hen verwacht wordt om succesvol door- en uit te stromen.

Binnen een opleiding krijgen studenten uniforme informatie over de talige opleidings- en eindcompetenties die ze moeten bereiken. Die competenties staan vermeld in de studiefiches. Opleidingen wordt aangeraden na te gaan welke talige eindcompetenties nodig zijn voor de uitstroom naar het werkveld en de maatschappij.

Voorbeelden van bestaande universiteitsbrede initiatieven:

- Op de informatieve website www.ugent.be/taaladvies kunnen studenten nalezen welke taalvaardigheidsniveau van hen verwacht wordt op vlak van spreken en schrijven. Elke opleiding kan deze informatie als kader gebruiken om haar eigen talige eisen te formuleren.

2. Studenten krijgen de kans om hun taalvaardigheid aan te scherpen.

Binnen de UGent is er een uitgebreid aanbod aan taalondersteuningsinitiatieven, zowel binnen als buiten het curriculum. Het talenbeleid pleit ervoor beide pistes te blijven bewandelen. Studenten blijken zelf de voorkeur te geven aan geïntegreerde taalondersteuning, namelijk als onderdeel van opleidingsonderdelen. Ze oordelen eerder negatief over extracurriculaire, afzonderlijke taallessen of zelfstandige oefenpakketten. Specifiek voor schrijfpodochten hebben ze het liefst individuele begeleiding.² Aangezien die begeleiding niet altijd haalbaar is binnen het curriculum door gebrek aan

¹ Het gaat hier over de instaptest 'SIMON zegt', en niet over de oriënteringstest 'vraag het aan SIMON'. Die laatste is bedoeld voor het secundair onderwijs.

² De Wachter & Heeren, 2011

tijd en middelen, is het dus aangewezen om toch extracurriculaire taalondersteuning te blijven aanbieden, bv. in een academisch schrijfcentrum, zoals aan Angelsaksische universiteiten.

Onderstaande initiatieven zetten vooral in op informeren over en oefenen van de vereiste taalvaardigheid. Voorlopig zijn echte remediëringstrajecten voor taalzwakkere studenten schaars. Een doorgedreven talenbeleid moet echter ook focussen op zulke trajecten zodat alle studenten hun taalvaardigheid kunnen versterken.

Voorbeelden van bestaande universiteitsbrede initiatieven:

- Vanaf academiejaar 2017- 2018 hebben studenten toegang tot het digitale oefenpakket ALICE. ¹ Dit pakket biedt studenten de mogelijkheid om taal- en redeneervaardigheden in te oefenen. Daardoor kan het ingezet worden bij de remediëring na SIMON. Opleidingen kunnen het programma gebruiken om eigen oefeningen te ontwikkelen. Het grootste verschil met Curios is dat ALICE volledig gericht is op zelfstudie en 'adaptief' is: de moeilijkheidsgraad van de oefeningen past zich automatisch aan aan de student, zonder dat de lesgever die moeilijkheidsgraad instelt.
- Het Universitair Centrum voor Taalonderwijs (UCT) organiseert tegen betaling een cursus '[Efficiënt papers schrijven](#)'.
- Studenten met dyslexie krijgen [specifieke taalondersteuning](#) via een gecentraliseerd aanbod van de directie onderwijsaangelegenheden, namelijk infosessies over academisch schrijven, en individuele begeleiding bij schrijfp opdrachten.
- Sinds academiejaar 2016-2017 organiseert de Gentse studentenvereniging Debatclub Gent een intra- en interuniversitaire debatwedstrijd. Het talenbeleid ondersteunt dit initiatief omdat het studenten leert argumenteren en kritisch nadenken, wat de academische taalvaardigheid in de breedste betekenis van het woord bevordert.

3. Opleidingen implementeren of optimaliseren een leerlijn academische taalvaardigheid.

Alle studenten ontwikkelen curriculair en/of extracurriculair vanaf dag één de vereiste taalvaardigheid. Om te bewaken dat taalvaardigheid tijdens de hele opleiding voldoende aan bod komt, en bovendien geleidelijk wordt opgebouwd, is de implementatie van een leerlijn academische taalvaardigheid aangewezen.

Die leerlijn kan bestaan uit afzonderlijke taalopleidingsonderdelen of vakinhoudelijke opleidingsonderdelen waarin ook taalvaardigheidscompetenties opgenomen zijn. Wanneer opleidingen enkel kiezen voor afzonderlijke opleidingsonderdelen, moeten ze toch zo veel mogelijk streven naar samenhang met andere opleidingsonderdelen. Academische taalverwerving en -ontwikkeling vergt namelijk veel oefening en herhaling. Bewust of onbewust speelt taalvaardigheid een rol in elke evaluatie, waardoor elk opleidingsonderdeel kansen zou moeten bieden om eraan te werken. ²

Deze nota kiest ervoor om de term 'leerlijn taalvaardigheid' te hanteren, maar opleidingen kunnen ook kiezen voor een meer omvattende 'leerlijn communicatieve vaardigheden', waarin taalvaardigheid verweven zit. Onder 4.1.1.2 wordt de link tussen taalvaardigheid en communicatieve vaardigheden verder uitgelegd.

¹ <http://www.ugent.be/nl/univgent/waarvoor-staat-ugent/kwaliteitszorg/oiprojecten/lw/lwprojecten2016.htm>

² Raad voor Nederlandse Taal en Letteren, adviesrapport 'Vaart met Taalvaardigheid', 2015 ; Nederlandse Taalunie, visietekst 'Iedereen Taalcompetent', 2017

Voorbeelden van bestaande universiteitsbrede initiatieven:

- De afdeling onderwijskwaliteitszorg van de directie onderwijsaangelegenheden ontwikkelde een onderwijstip¹ met negen criteria en tips om leerlijnen te implementeren of te optimaliseren. Wanneer opleidingen een leerlijn taalvaardigheid willen organiseren, kunnen ze die onderwijstip als handleiding gebruiken.

4.1.1.2 Communicatieve vaardigheden

DOELSTELLING 3: Studenten versterken hun communicatieve vaardigheden door aan taalvaardigheid te werken.

Binnen een brede visie op taal ligt de klemtoon ook op de communicatieve functie van taalgebruik en op communicatieve effectiviteit nastreven. Communicatie is nodig om een doel te bereiken; taal is daarvoor een krachtig middel. Een gedegen academische taalvaardigheid is dan ook noodzakelijk om communicatieve vaardigheden te verwerven. Die doelen zijn in een academische context en in het latere beroepsleven uiteenlopend, gaande van je masterproef schrijven en presenteren tot efficiënt vergaderen. Wanneer opleidingen een leerlijn taalvaardigheid implementeren, zal die vaak niet losstaan van een leerlijn communicatie. Werken aan taalvaardigheid en werken aan communicatieve vaardigheden zijn dan ook in veel opleidingen met elkaar verbonden. Die visie sluit aan bij competentiegebied vier van het UGent-competentiemodel: competentie in samenwerken en communiceren.²

Maar communicatie gaat uiteraard over meer dan taalvaardigheid. Deze talenbeleidsnota gaat niet dieper in op de (facultaire) initiatieven die inzetten op communicatieve vaardigheden, maar bespreekt enkel die waarin men duidelijk werkt aan taalvaardigheid.

4.1.1.3 Anderstalige studenten

DOELSTELLING 4: Anderstalige studenten krijgen extra taalondersteuning zodat gebrek aan Nederlandse taalvaardigheid geen drempel vormt voor studiesucces.

Zoals reeds aangegeven in de inleiding, is taalvaardigheid een noodzakelijke, maar niet de enige, voorwaarde voor studiesucces. Anderstalige studenten zijn vaak ook meertalige studenten, maar beheersen niet altijd het vereiste niveau academische taalvaardigheid in het Nederlands. Een mogelijk tekort aan Nederlandse taalvaardigheid bij anderstalige studenten kan dan ook een drempel zijn voor studiesucces. Om hieraan tegemoet te komen streeft het talenbeleid in eerste instantie naar een universiteitsbrede, geïntegreerde curriculaire aanpak voor taalondersteuning. Daarvoor zijn geoptimaliseerde leerlijnen taalvaardigheid en een taalkrachtige leeromgeving aangewezen. Zo'n leeromgeving komt alle studenten ten goede, ook degenen die aan de start minder taalvaardig blijken te zijn. Uit onderzoek³ blijkt namelijk dat anderstalige studenten weinig tot geen taalvoortgang boeken wanneer ze louter en alleen in een taalbad worden ondergedompeld, zoals in eerste bachelor vaak het geval is. De oorzaak hiervan lijkt onder andere te liggen in een gebrek aan interactie met moedertaalsprekers. Deze nota pleit dan ook voor de integratie van activerende werkvormen die die interactie bewerkstelligen, bv. samenwerkend leren, peerfeedback en communicatieve taken. Zulke

¹ <http://onderwijstips.ugent.be/nl/tips/leerlijnen-in-een-opleidingsprogramma-2>

² <https://www.ugent.be/intranet/nl/op-het-werk/onderzoek-onderwijs/onderwijs/kwaliteitszorg/competentie/ugentcompetentiemodel.pdf>

³ Deygers, 2017: 202

maatregelen werken taalstimulerend voor alle studenten¹ en helpen anderstaligen om een netwerk uit te bouwen. Deze didactiek kadert in de vorming van een taalkrachtige leeromgeving (zie 4.2.2).

De implementatie van die brede, geïntegreerde aanpak zal enige tijd in beslag nemen. In de tussentijd hebben anderstalige studenten dan ook nood aan extra taalondersteuning, zowel individueel als in (extra)curriculaire lessen of workshops.

Voorbeelden van bestaande universiteitsbrede initiatieven:

- Sinds 2014-2015 organiseert de beleidscel Diversiteit & Gender een [voortraject](#) hoger onderwijs voor anderstalige nieuwkomers. In dat jaar krijgen de studenten, naast hun reguliere cursussen Nederlands voor anderstaligen aan het UCT, een verplichte module academische taalvaardigheden ter voorbereiding van hun academische loopbaan. Het doel is hun academische taalvaardigheid van het Nederlands te versterken en de drempel naar het hoger onderwijs te verlagen. De UGent kiest ervoor om op die manier reeds gedeeltelijk voor de poort te werken aan taalvaardigheid zodat de startcompetenties van deze studenten zoveel mogelijk hetzelfde niveau benaderen als die van de reguliere student.
- Zowel de nieuwkomers als de meertalige Belgen kunnen individuele begeleiding krijgen bij de talenbeleidsmedewerkers. Daar kunnen ze terecht met alle mogelijke vragen over academische taalvaardigheid.
- Het UCT organiseert elk eerste semester tegen betaling een cursus 'Academisch Nederlands voor anderstalige studenten'.
- Studenten die voor het eerst inschrijven in het Vlaamse hoger onderwijs en die minder dan twee jaar Nederlandstalig onderwijs hebben gevolgd, kunnen voor één academiejaar een bijzonder statuut op basis van anderstaligheid² verkrijgen. Hierdoor kunnen zij vragen om extra tijd te krijgen en/of een vertalend woordenboek te gebruiken bij een evaluatie.

4.1.2 Engelstalige opleidingen en Nederlandstalige opleidingen met Engelstalige opleidingsonderdelen

De missieverklaring van de UGent stelt dat “de UGent zich profileert in een breed internationaal perspectief en daarbij haar eigenheid inzake taal en cultuur beklemtoont.”³ Die doelstelling toont het belang van het Nederlands als onderwijs- en wetenschapstaal aan. Tegelijkertijd levert de universiteit studenten af aan een geglobaliseerde kennismaatschappij waarin zij zowel maatschappelijk als professioneel moeten kunnen functioneren. Om hen daarop voor te bereiden hebben studenten niet langer voldoende aan enkel een goede Nederlandstalige taalvaardigheid, maar moeten ze ook andere vreemde talen, in het bijzonder het Engels, verwerven. Het Engels wint immers voortdurend aan belang als wetenschappelijke lingua franca. Bovendien wordt een grondige kennis van het Engels in een aantal domeinen als een kerncompetentie beschouwd.

De UGent streeft dan ook naar een weloverwogen gebruik van het Engels als onderwijstaal. Engelstalig onderwijs is echter nooit een doel op zich en moet een meerwaarde betekenen voor de studenten, de opleiding en het toekomstige werkveld. Daarnaast is Engelstalig onderwijs een goede manier om internationale studenten aan te trekken en internationale uitwisselingen mogelijk te maken, wat alle studenten onder andere sterkt in hun interculturele competenties, één van de 21ste-eeuwse vaardigheden.

¹ Van Buel et al., 2017

² OER, 2017-2018, art.25: <https://www.ugent.be/student/nl/studeren/regelgeving/oer20172018.pdf/>

³ <http://www.ugent.be/nl/univgent/waarvoor-staat-ugent/verklaringen/missieverklaring.htm>

4.1.2.1 Academische taalvaardigheid

De taalvaardigheid Engels van studenten in Engelstalige opleidingen en Nederlandstalige opleidingen met Engelstalige opleidingsonderdelen verdient evenveel aandacht als de Nederlandse taalvaardigheid in de Nederlandstalige opleidingen. Hier gelden immers dezelfde uitgangspunten op vlak van talentontwikkeling en kwaliteitsvol onderwijs.

DOELSTELLING 5: Studenten kennen de verwachte startcompetenties en vergelijken die met hun eigen competenties taalvaardigheid.

Het Onderwijs- en Examenreglement voorziet dat de faculteit voor de masteropleidingen vastlegt welk kennisniveau van Nederlands en Engels bij inschrijving vereist is. Indien de faculteit de taalvoorwaarden voor de masteropleiding niet expliciteert, dan geldt voor een masteropleiding met onderwijstaal Engels altijd een vereist kennisniveau B2 voor Engels.

Voorbeelden van bestaande universiteitsbrede initiatieven:

- Studenten kunnen tegen betaling [taaltesten Engels](#) afleggen aan het talentcentrum van de UGent (UCT).
- Studenten kunnen hun Engelse taalvaardigheid testen op de website van [Education First](#).

DOELSTELLING 6: Studenten kunnen hun basiscompetenties taalvaardigheid bijwerken en verder ontwikkelen doorheen hun academische loopbaan.

De UGent biedt taalbegeleidingsmaatregelen aan in alle opleidingen met Engelstalige opleidingsonderdelen en voldoet hiermee aan de voorwaarden inzake kwaliteit en democratisering die het decreet voorschrijft.¹

Deze doelstelling kan, net zoals de academische taalvaardigheid in het Nederlands, opgesplitst worden in drie onderdelen:

1. Studenten zijn zich bewust van het taalvaardigheidsniveau dat van hen verwacht wordt om succesvol in- en door te stromen.
2. Studenten krijgen de kans om hun taalvaardigheid aan te scherpen.
3. Opleidingen implementeren of optimaliseren leerlijnen academische taalvaardigheid.

Wat betreft het laatste luik is het belangrijk dat er een doordachte opbouw van het niveau Engels wordt gecreëerd in de opleiding en in het gehanteerde lesmateriaal.

Voorbeelden van bestaande universiteitsbrede initiatieven:

- Studenten kunnen de universiteitsbrede keuzevakken Wetenschappelijk Engels en Gevorderd Wetenschappelijk [Engels](#) volgen, ter verdieping en uitbreiding van hun Engelse taalvaardigheid.
- Studenten kunnen tegen betaling de cursussen [academisch](#), [juridisch](#) en [medisch](#) Engels volgen aan het UCT.
- Studenten kunnen een [writing mentor](#) aanvragen aan de faculteit LW. Die ouderejaarsstudenten ondersteunen medestudenten bij hun schrijftaken in het Engels. (www.writingmentors.ugent.be)

Er is op dit moment nog geen evenwaardig uitgewerkt kader voor Engelse taalondersteuningsinitiatieven zoals voor het Nederlands. Het talenbeleid pleit dan ook voor een volwaardig taalbeleid academisch Engels.

¹ Codex Hoger Onderwijs Hoofdstuk 8: Taalregeling: artikels II.260 tot en met II. 272

4.2 Op niveau van docenten

Binnen een performant talenbeleid moet er oog zijn voor de professionalisering van docenten. Docenten geven namelijk het goede voorbeeld: wanneer zij aandacht besteden aan hun eigen academische taalvaardigheid, zal dat de student ten goede komen. Daarnaast toont onderzoek aan dat een talenbeleid enkel kan slagen in interactie met de docent, zowel in beleidsbepaling als in uitvoering.¹ Vijf strategische doelstellingen staan daarbij centraal. Wanneer er in onderstaande paragraaf sprake is van taal of taalvaardigheid, gaat het steeds over zowel het Engels als het Nederlands.

4.2.1 Talige eindcompetenties

DOELSTELLING 7: Docenten expliciteren de talige eindcompetenties in hun studiefiches.

Binnen de opleiding maken docenten in onderling overleg de denkoefening hoe vak en taal verbonden zijn. Daarvoor kunnen ze inspiratie halen uit het UGent-competentiemodel. Zo kunnen ze de talige eindcompetenties expliciteren voor de student in hun studiefiches. Van belang daarbij is dat opleidingen in elk opleidingsonderdeel steeds motiveren waarom ze bepaalde talige eisen stellen.

Voorbeelden van bestaande universiteitsbrede initiatieven:

- Op de website onderwijstips.ugent.be staat er algemene informatie over het invullen van de [studiefiche](#).
- Ook in de [Basisdocenttraining](#) leren docenten hoe ze een studiefiche moeten invullen.

4.2.2 Taalkrachtige leeromgeving

DOELSTELLING 8: Docenten kunnen een taalkrachtige leeromgeving creëren door een taalontwikkende didactiek te hanteren.

Alle docenten, ook de niet-taaldocenten, zijn in staat om het proces van taalverwerving en taalontwikkeling te begeleiden en te stimuleren in hun onderwijspraktijk. De literatuur omschrijft dit als taalontwikkend lesgeven. Binnen die didactiek besteden docenten aandacht aan de complexiteit van de instructietaal en de structuur van het lesmateriaal en stimuleren ze interactie, zowel tussen hen en de studenten als tussen de studenten onderling. Daarnaast bieden ze expliciet taalsteun aan, bv. door synoniemen van academisch jargon te gebruiken. Dit taalgericht vakonderwijs heeft een positieve impact op alle studenten, zowel op moedertaalsprekers als op tweedetaalsprekers.² Docenten onderrichten in deze didactiek wordt een onderdeel van de bestaande docenttrainingen.

Voorbeelden van bestaande universiteitsbrede initiatieven:

- De afdeling onderwijskwaliteitszorg biedt de docentenopleiding '[Begeleiden van schrijfoopdrachten](#)' aan.
- De afdeling onderwijskwaliteitszorg biedt de docentenopleiding '[Presentatietechnieken](#)' aan. Ook goede communicatieve vaardigheden van de docent dragen bij tot een taalkrachtige leeromgeving.

¹ Vanbuel, M, 2017

² Alladin, 2009, Bonne, 2014, Vanbuel, 2017

4.2.3 Feedback

DOELSTELLING 9: Docenten kunnen taalfeedback geven.

Binnen een ontwikkelingsgerichte visie op taalbeleid speelt effectieve feedback een cruciale rol. Zonder feedback kennen de studenten hun werkpunten niet en zullen ze hun taalvaardigheid niet verder ontwikkelen. Docenten moeten dan ook inzetten op 'formatieve feedback': feedback die het taalleerproces aandrijft.¹

Voorbeelden van bestaande universiteitsbrede initiatieven:

- De afdeling onderwijskwaliteitszorg biedt de docentenopleiding '[Begeleiden van schrijfoopdrachten](#)' aan.
- De [onderwijstips](#) bevatten interessante informatie voor docenten over taalbegeleiding en taalondersteuning.
- Op de website www.ugent.be/taaladvies staat een Schrijfwijzer die docenten kunnen gebruiken om feedback te geven op schrijfoopdrachten. De Schrijfwijzer is gemakkelijk aan te passen op maat van de opleiding, al dan niet met hulp van de talenbeleidsmedewerkers.

4.2.4 Evaluatie

DOELSTELLING 10: Docenten kunnen de academische taalvaardigheid van hun studenten evalueren.

Om de talige eindcompetenties te bereiken, bedenken docenten welke taaltaken kunnen ingezet worden. Die taaltaken worden moeilijker en preciezer doorheen het curriculum (cfr. leerlijnen taalvaardigheid). Cruciaal is de transparantie van de talige verwachtingen en de evaluatiecriteria. Daarvoor kunnen docenten hulpmiddelen inschakelen, bv. een goede tekst als voorbeeld, checklists, enz.

Voorbeelden van bestaande universiteitsbrede initiatieven:

- Op de [onderwijstips](#) van de UGent staan er o.a. tips over de [evaluatie](#) van schrijftaken.
- In de [Basisdocententraining](#) komt de relatie tussen de evaluatie en de eindcompetenties aan bod. Docenten leren ook heldere evaluatiecriteria opstellen.
- Docenten kunnen de Schrijfwijzer van www.ugent.be/taaladvies gebruiken om hun eigen *rubric* voor de evaluatie van taalvaardigheid op te stellen.

4.2.5 Academische taalvaardigheid

DOELSTELLING 11: Docenten voldoen aan het taalvaardigheidsniveau dat van hen verwacht wordt om kwaliteitsvol onderwijs te verzorgen.

De Vlaamse decretale regelgeving legt aan alle lesgevers (titularissen) in het hoger onderwijs een taalvereiste niveau C1 op voor de onderwijstaal waarin gedoceerd wordt. Deze taalvoorwaarde is ook opgenomen in het UGent-reglement over de aanstelling van de lesgevers.

In de onderwijsbeoordelingen door studenten wordt gevraagd of de docent voldoende taalvaardig is in de taal waarin hij of zij doceert. Wanneer uit de bevraging blijkt dat docenten daarin tekortschieten, worden zij aangespoord om zich bij te scholen. Dit geldt zowel voor moedertaalsprekers als voor tweedetaalsprekers, in het Nederlands en in het Engels.

¹ Vanbuel, 2017, Schneider & Preckel, 2017

Voorbeelden van bestaande universiteitsbrede initiatieven:

- Om het vereiste beheersingsniveau C1 voor Engels aan te tonen, kunnen lesgevers gebruikmaken van [de ITACE-taalttest](#) (Interuniversity Test of Academic English) van de universitaire talencentra. De ITACE is kosteloos voor de lesgever en wordt gefinancierd vanuit de centrale administratie. De UGent heeft voor de ITACE geopteerd omdat ze specifiek afgestemd is op een academische omgeving en op doceren. Ze is bovendien internationaal erkend.
- Voor het testen van de taalkennis Nederlands biedt de UGent de ITNA-test aan. Met de ITNA kan een certificaat B2, of na een bijkomende test een certificaat C1 behaald worden. Ook deze test wordt aan het UCT afgenomen en is kosteloos voor lesgevers.

DOELSTELLING 12: Docenten krijgen de kans om hun taalvaardigheid aan te scherpen.

De directie onderwijsaangelegenheden biedt in het kader van de docententrainingen ook taalcursussen Engels voor docenten aan.

Voorbeelden van bestaande universiteitsbrede initiatieven:

- Elk semester wordt de cursus '[Lecturing skills in English](#)' aangeboden, verzorgd door het UCT. Deze lessen focussen zowel op taalvaardigheid, als breder op communicatieve vaardigheden voor lesgevers die in het Engels doceren.

Daarnaast zal er in de toekomst een integratietraject komen waarin niet-Nederlandstalige lesgevers werken aan hun taalvaardigheid Nederlands. Doel is dat zij, ongeacht de taal waarin ze doceren, binnen de 2 jaar na hun aanstelling Nederlands verwerven op een niveau A2 en binnen de 5 jaar op een niveau B2. De directie onderwijsaangelegenheden zal in samenwerking met de directie personeel en organisatie en het UCT in een aanbod aan tests en ondersteuning voorzien.

4.3 Op niveau van communicatie

4.3.1 Rol taalantennes

DOELSTELLING 13: Elke faculteit vaardigt een taalantenne af naar de werkgroep talenbeleid. De taalantennes dienen als *liaison* tussen de universiteitsbrede werkgroep talenbeleid en de opleidingen.

De taak van de taalantennes bestaat erin de strategische doelstellingen van de talenbeleidsnota over te brengen en te concretiseren in hun faculteit. De talenbeleidsmedewerkers staan hen daarin bij. Een faculteit of opleiding kan er ook voor kiezen om een werkgroep talenbeleid op te richten. Zo heeft de opleiding diergeneeskunde sinds 2015-2016 een werkgroep, bestaande uit de voorzitter van de OC, de onderwijsdirecteur, 6 andere ZAP-leden en twee studentenvertegenwoordigers. De voordelen van zo'n werkgroep zijn dat de taalantenne de taken kan verdelen en meer draagkracht krijgt binnen de faculteit.

4.3.2 Rol website www.ugent.be/taaladvies

DOELSTELLING 14: De website www.ugent.be/taaladvies dient als norm voor academische taalvaardigheid, zowel in het Nederlands als in het Engels.

De opvolging en uitwerking van de website gebeurt door de initiatiefnemer, namelijk het UCT, en de talenbeleidsmedewerkers. De informatie kan zowel informatief als ter evaluatie ingezet worden, bv. door het gebruik van de Schrijfwijzer.

Voorbeelden van bestaande universiteitsbrede initiatieven:

- Op 18 november 2016 kregen alle personeelsleden en studenten een e-mail om hen te wijzen op het bestaan van www.ugent.be/taaladvies en van de [e-mailetiquette](#) die aan de UGent geldt.

4.3.3 Rol directie onderwijsaangelegenheden

DOELSTELLING 15: Docenten met vragen over taalondersteuning kunnen steeds terecht bij de talenbeleidsmedewerkers van de directie onderwijsaangelegenheden.

Aanspreekpunt voor academische taalvaardigheid in het Nederlands en het Engels zijn de talenbeleidsmedewerkers (taalbeleid@ugent.be).

Aanspreekpunt voor vragen over de onderwijstaal van opleidingen en opleidingsonderdelen en de decretale taalregelgeving is Bieke Morlion (bieke.morlion@ugent.be), adviseur onderwijsbeleid.

De beleidsmedewerkers helpen de facultaire taalantennes en eventuele facultaire werkgroepen in hun taak om dit talenbeleidsplan academische taalvaardigheid te concretiseren in hun opleidingen. Daarnaast staan ze in voor de communicatie, de evaluatie en de bijsturing van dit talenbeleidsplan.

Voorbeelden van bestaande universiteitsbrede initiatieven:

- Om de informatie te centraliseren bouwen de talenbeleidsmedewerkers verder aan www.ugent.be/taaladvies, als norm voor academische taalvaardigheid.
- De talenbeleidsmedewerkers zijn verantwoordelijk voor de organisatie en opvolging van de werkgroep taalbeleid academisch Nederlands, voorgezeten door de directeur onderwijs.
- De talenbeleidsmedewerkers staan opleidingen bij wanneer die een van bovenstaande strategische doelstellingen willen uitwerken.
- Ze organiseren de specifieke taalondersteuning voor studenten uit kansengroepen (functiebeperking, anderstalig, enz.).
- Ze geven trainingen aan docenten over taalondersteuningsinitiatieven.

BIJLAGEN

1. Voorbeelden van bestaande facultaire initiatieven
2. Nota Taalbeleid Academisch Nederlands: 13 oktober 2015
3. Nota Talige Startcompetenties Universitair Onderwijs: 9 mei 2016

Bijlage 1: Voorbeelden van bestaande facultaire initiatieven

Veel opleidingen werken reeds aan bovenstaande strategische doelstellingen door allerlei taalondersteuningsacties. In deze bijlage worden die acties opgesteld ter inspiratie voor andere opleidingen. Wanneer een opleiding meer informatie wil over een bestaand initiatief, kan ze contact opnemen met taalbeleid@ugent.be.

4.1 Op niveau van studenten

4.1.1 Nederlandstalige opleidingen

4.1.1.1 Academische taalvaardigheid

DOELSTELLING 1: Studenten kennen de verwachte startcompetenties en vergelijken die met hun eigen competenties taalvaardigheid.

- In de faculteit geneeskunde krijgen de studenten in de SLO een digitale taaltest.
- De faculteit wetenschappen zal de studenten die zwak scoren op de meer uitgebreide taaltest in SIMON vanaf 2017-18 inventariseren.
- Tijdens de infosessies op de infodag (FWE) worden de startcompetenties besproken.
- De FDO van FWE stuurde een e-mail naar alle studenten bij de aanvang van het academiejaar i.v.m. correct taalgebruik en e-mail etiquette.
- Aan de FLW maken studenten van de opleiding Geschiedenis in het vak 'Historische Praktijkoefening' (BA1) de online VDAB-taaltests. Zo krijgen ze een idee van het taalvaardigheidsniveau dat op de werkvloer wordt verwacht.
- Aan de FLW maken studenten van de opleiding Geschiedenis in het vak 'Historische Praktijkoefening' (BA1) de taalvaardigheidstests op <http://www.hbotaaltoets.nl/>. Zo worden ze geconfronteerd met taalvaardigheidsaspecten die nog onvoldoende ontwikkeld zijn.
- Aan de FLW wordt in het BA3-vak 'Engelse letterkunde III: Nieuwere periode' verwezen naar de *language policy in English literature* en staat er een *common errors list in English* op Minerva. In de taalfeedback bij opdrachten wordt er steeds naar deze *common errors list* verwezen.

DOELSTELLING 2: Studenten kunnen hun basiscompetenties taalvaardigheid bijwerken en verder ontwikkelen doorheen hun academische loopbaan.

- 1. Studenten zijn zich bewust van het taalvaardigheidsniveau dat van hen verwacht wordt om succesvol door- en uit te stromen.**
 - Opleidingen expliciteren het belang van taalvaardigheid in hun opleidings- en eindcompetenties en communiceren dat in het lesmateriaal. Die informatie wordt ook opgenomen in de ECTS-fiches.
- 2. Studenten krijgen de kans om hun taalvaardigheid aan te scherpen.**

EXTRACURRICULAIR:

- Taalonthaal, het schrijfcentrum van FLW, biedt ondersteuning voor academisch schrijfwerk in het Nederlands. Het verzorgt praktische en concrete infosessies en individuele begeleidingssessies voor schrijfopdrachten. Daarnaast stuurt het taalmailings met do's and don'ts.
- In de faculteiten FPPW en FFW en voor de schakeljaarstudenten van FGE zijn er extracurriculaire infosessies over de masterproef.
- Op de facultaire website van de FWE zijn weblinks te vinden naar de UGent-websites rond academische taalvaardigheid, taalbegeleiding en -advies.

- Op de CKO-vergadering van de faculteit wetenschappen werd aan alle lesgevers gevraagd om via hun assistenten door te geven welke BA1-studenten taalproblemen ondervinden in practica of werkcolleges. De trajectbegeleider FWE zal deze studenten in functie van de noden doorverwijzen naar studiebegeleiders, tutors of centrale taalbegeleidingsinitiatieven. Er kunnen ook studiegroepen samengesteld worden door de monitораatsmedewerker.
- Aan de FLW worden BA1-studenten van de opleiding Oost-Europese talen en culturen tijdens de kennismakingsdag op de hoogte gebracht van het bestaan van academisch schrijfcentrum Taalonthaal.
- Aan de FLW in de opleiding Vertalen, Tolken en Communicatie is binnen de afdeling taaltechnologie een computersysteem ontwikkeld dat de leesbaarheid van Engelse en Nederlandse teksten automatisch kan beoordelen. Demoversies van dat systeem staan op <https://www.lt3.ugent.be/readability-demo/> en <https://www.lt3.ugent.be/machine-learning-readability-demo/>.

CURRICULAIR:

Eerstejaarsstudenten:

- In de opleidingen industrieel ingenieur (FEA), bestuurskunde (FEB), communicatiewetenschappen (FPS) en rechten (FRE) krijgen de eerstejaarsstudenten algemene sessies over academische taalvaardigheid, voornamelijk gericht op schrijven.
- De faculteit LW en de opleidingen rechten (FRE), sociologie (FPS) en communicatiewetenschappen (FPS) hebben een handleiding / brochure opgesteld met richtlijnen voor academisch schrijven. Die brochures maken de begeleiding en de beoordeling van studenten bij schrijfoefeningen consistent.
- Tijdens de eerste drie weken in eerste bachelor in de opleiding industrieel ingenieur (FEA) is er ook aandacht voor taalverwerving. De focus ligt op het formuleren van een logische redenering, niet op spelling en grammatica. De docent neemt doelbewust examens met open vragen af om hen dan ook te quoteren op hun taalgebruik.
- In de opleiding Politieke Wetenschappen (FPS) schrijven de eerstejaarsstudenten een eenvoudige tekst en moeten ze een (groeps)discussie voeren. Na elke taak is er feedback in kleine groepjes (max. 40 studenten), waarna studenten die dat wensen ook individuele feedback kunnen bekomen.
- In de opleiding diergeneeskunde (FDI) schrijven de eerstejaarsstudenten een tekst waarop ze individuele feedback krijgen. Studenten met problemen zullen gewezen worden op het aanbod van taallessen aan de UGent.
- In de opleiding criminologie (FRE) schrijven de eerstejaarsstudenten een samenvatting van een bronartikel en moeten ze hun standpunt daarover beargumenteren. Na een plenaire feedbacksessie maken ze een tweede versie. Via de peerfeedbacktool in Minerva evalueren ze elkaars schrijftaken. In een tweede plenaire sessie geven ze in nieuwe groepjes de peerfeedback face to face. Alle feedback, ook de eindevaluatie, gebeurt met de aangepaste Schrijfwijzer van www.ugent.be/taaladvies.
- In de opleiding sociologie (FPS) bekijken de eerstejaarsstudenten thuis kennisclips over peerfeedback geven. In de les passen ze die kennis toe in zogenaamde *writing clinics*, per 3 studenten.
- Aan de FLW wordt in de opleiding Oosterse talen en culturen binnen het vak 'Methode en onderzoek: Zuid- en Oost-Azië 1' aandacht besteed aan academische taalvaardigheid in de lessen 'papers schrijven' en 'presenteren'. De studenten krijgen de Taalonthaal-schrijfwijzer en het Taalonthaal-vademecum mee.

Vanaf tweede bachelor:

- In een aantal faculteiten (FEB, FPS, FPPW, FWE, enz.) zijn er aparte opleidingsonderdelen over academische communicatie- of onderzoeksvaardigheden, al dan niet ter voorbereiding van de masterproef. In die vakken is er expliciete aandacht voor schrijf- en spreekvaardigheid.

- In de opleidingen TEW (FEB) krijgen tweedejaarsstudenten een infosessie academisch schrijven, gebaseerd op hun eigen teksten.
- In de opleiding handelswetenschappen (FEB) schrijven tweedejaarsstudenten een samenvatting. Na een plenaire infosessie over academisch schrijven geven de studenten peerfeedback m.b.v. een checklist.
- In de opleiding criminologie (FRE) krijgen de tweedejaarsstudenten een vorming vergadertechnieken en presentatietechnieken.
- In de opleiding criminologie (FRE) leren de studenten uit derde bachelor de talige verwachtingen van de bachelorproef in een infosessie.
- In de opleiding handelswetenschappen (FEB) krijgen de masterstudenten les in presentatietechnieken. Daarnaast moeten ze een samenvatting van een arrest schrijven. Daarvoor volgen ze een uiteenzetting over academisch schrijven aan de hand van de Schrijfwijzer, verzorgd door de talenbeleidsmedewerkers. In het tweede deel van de les geven ze peerfeedback op elkaars samenvattingen m.b.v. de Schrijfwijzer in Minerva.
- Aan de FLW krijgen studenten die hun bachelor- en masterproef over negentiende-eeuwse beeldende kunst of over interieur- en designgeschiedenis maken binnen de opleiding Kunstgeschiedenis expliciete taalfeedback. In de 'thesisseminaries' wordt steeds ter info naar Taalonthaal verwezen. Studenten met schrijfproblemen krijgen een expliciete doorverwijzing naar Taalonthaal.
- Aan de FLW worden studenten binnen het vak 'Geschiedenis van Afrika II' gestimuleerd via leesopdrachten om eerst hun leesvaardigheid aan te scherpen: willen studenten goed kunnen schrijven, moeten ze eerst goed kunnen lezen. Daarna krijgen ze een eerste schrijfopdracht waarbij in de evaluatie wordt toegezien op de structuur van de tekst, de probleemstelling, de conclusie, en de manier waarop er in de tekst geargumenteed wordt. Studenten krijgen individuele begeleiding en worden daarnaast geadviseerd om het hun draft langs te gaan bij Taalonthaal en / of de Taalonthaallessen 'Academisch schrijven in een notendop' te volgen. Ze moeten ook het Taalonthaal-vademecum doornemen.
- Aan de FLW worden tweedejaarsstudenten Nederlandse Letterkunde IV uitgenodigd een groeps- en individuele paper te schrijven op basis van formele richtlijnen en een welomschreven opdracht. Tegelijkertijd worden zij uitgenodigd om een gedicht uit het hoofd te leren zodat zij de tekst ook ritmisch beter kunnen aanvoelen. Dat is een oefening in voordracht die de ervaring van gedichten intensifieert.
- Aan de FLW wordt binnen verschillende vakken voor Ba3- en Ma-studenten Geschiedenis aandacht besteed aan academische taalvaardigheid. Binnen 'Narratologie en discoursanalyse' wordt uitgebreid persoonlijke feedback gegeven op inhoud en taal van de probleemstelling, wordt een aparte les 'Hoe schrijf ik een paper?' gegeven op basis van de Taalonthaal-powerpointpresentatie, wordt discoursanalyse gebruikt om studenten zich bewust te maken van hun eigen taalgebruik en moeten studenten verplicht langs bij Taalonthaal. In het vak 'Datavisualisering' moeten studenten een recensie schrijven van digitale blogtools om hen te wijzen op wat ze te klakkeloos overnemen van Engelstalige promosites maar in se niet begrijpen, en hen te wijzen op hun zelfredzaamheid op basis van taal in het (digitale) domein waar ze eerste stappen zetten. In het 'Praktijktraject Publieksgeschiedenis' is schrijven voor een breed publiek een belangrijk aandachtspunt. Stagementoren signaleren immers telkens opnieuw de moeilijkheden hebben met vlot en foutloos schrijven voor een breed publiek. Bij de 'Observatiestage Publieksgeschiedenis' moeten studenten met hun essay verplicht langs bij Taalonthaal. Bij de 'Praktijkstage Publieksgeschiedenis' is dat enkel voor bepaalde studenten verplicht. Bovendien krijgen studenten een les over hoe ze een degelijke e-mail moeten schrijven naar hun stageinstelling. Bij het 'Onderzoeksseminarie Publieksgeschiedenis' moeten studenten een recensie schrijven over een tentoonstelling. Die recensie wordt uitgebreid van taalfeedback voorzien.
- Aan de FLW krijgen studenten binnen het vak 'Inleiding tot het Historisch Onderzoek' eerst de opdracht om drie wetenschappelijke artikels samen te vatten. De nadruk bij de feedback ligt sterk op taal. Binnen datzelfde vak wordt één college gegeven dat volledig aan taal is gewijd.

Er wordt reclame gemaakt voor de Taalonthaal-schrijfwijzer, het Taalonthaal-vademecum en de Taalonthaal-diensten.

- Aan de FLW wordt binnen de opleiding Afrikanistiek veel aandacht besteed aan taalgebruik, zowel schriftelijk als mondeling. Er wordt steeds verwezen naar Taalonthaal in de eerste bijeenkomsten van een collegereeks.
- Aan de FLW gaat één luik van het schriftelijk examen 'Inleiding tot het Historisch Onderzoek' binnen de opleiding Geschiedenis exclusief over schrijfvaardigheid. Daarin moeten studenten zinnen herschrijven uit taken van collega-studenten met aandacht voor grammatica, wetenschappelijke stijl, enzovoort.
- Aan de FLW wordt binnen de opleiding Wijsbegeerte in het vak 'Wetenschapsfilosofie II' (BA2) per twee gewerkt aan een paper ter voorbereiding van de bachelorproef. In de feedback bij die paper wordt ruime aandacht besteed aan taal. Ter ondersteuning bij deze opdracht worden studenten doorverwezen naar een Schrijfhelpagina: <http://www.philosophy.ugent.be/schrijfhelp>.
- Aan de FLW worden binnen de opleiding Oost-Europese talen en culturen in het vak 'Methodologie I' (BA2) twee lesblokken gewijd aan academisch Nederlands, gebaseerd op de Taalonthaal-powerpointpresentatie 'Academisch schrijven in een notendop' en op 'Werken met de OETC-stylesheet'.

Flipping the classroom:

- In de opleiding Handelswetenschappen (FEB) en de opleiding criminologie (FRE) doorlopen de tweedejaarsstudenten een digitaal leerpad over academisch schrijven, bestaande uit filmpjes, theorie in tekstvorm en curios oefeningen. In de les bespreken ze academische teksten.

Begeleiding en evaluatie van schrijftaken:

- In de opleiding diergeneeskunde (FDI) hanteert men een verplichte, niet-bindende tussentijdse evaluatie van alle schrijftaken. Studenten worden gequoteerd op spel- en tikfouten, helderheid, structuur en wetenschappelijke stijl. De remediëring gebeurt intern of via een centraal ondersteuningsaanbod.
- In de FBW gebruiken de docenten checklists zodat ze uniform en objectief feedback kunnen geven op practicumverslagen, werkstukken en papers.
- In de FPS krijgen studenten in hun masterjaar een meer geformaliseerde en gestructureerde begeleiding bij het schrijven van hun masterproef, namelijk in de Werkcolleges Masterproef. Die colleges bestaan uit een infosessie, een informatiemoment per promotor en verschillende workshops waarin studenten de voortgang van hun eigen masterproef toelichten. Daarnaast nemen ze deel aan discussiefora op Minerva.
- In de evaluatieformulieren masterproef (FWE) wordt de talige component beoordeeld zowel schriftelijk als mondeling (presentaties).
- In Biochemie-Biotechnologie (FWE) bijvoorbeeld krijgen de studenten feedback op het taalgebruik bij de evaluatie van verslagen van practica, projecten en masterproef. Om dit leerproces te stimuleren wordt in vele practica en projecten met tussentijdse verslagen gewerkt die enkel tot doel hebben de studenten bij te sturen in het rapporteerproces wat betreft vorm, inhoud en taalgebruik vooraleer een finale versie wordt ingediend. Het correct taalgebruik is een evaluatiecriterium bij de projecten en bachelor- en masterproef. Er is een keuzevak "scientific communication in english" in Ba2.
- In Geologie (FWE) worden schriftelijke taken ook op spelling en wetenschappelijk taalgebruik beoordeeld.

3. Opleidingen implementeren of optimaliseren een leerlijn academische taalvaardigheid.

- In de opleiding politieke wetenschappen (FPS) is er een **leerlijn 'samenwerken en communiceren'**. Academisch schrijven zit geïntegreerd in de inhoud van verschillende vakken over de jaren heen. Zo is er in 1ste bachelor een eenvoudige schrijfoefening, met veel aandacht voor de taalvorm, in het vak Actuele Politieke Problemen. In datzelfde vak moeten studenten ook al een (groeps)discussie voeren, bv. in de vorm van een simulatieoefening.

Studenten worden volledig gequoteerd op basis van de schrijf- en discussieopdrachten. Na elke taak is er feedback in kleine groepjes (max. 40 studenten), waarna studenten die dat wensen ook individuele feedback kunnen bekomen. Vanaf 2de bachelor maken studenten elk jaar minstens een schrijfofdracht, geven ze een presentatie of uiteenzetting en blijven ook (groeps)discussies aan bod komen. Vanaf de masterjaren wordt daar peerfeedback aan toegevoegd.

- In de opleiding rechten (FRE) zit de leerlijn taalvaardigheid in de specifieke opleidingsonderdelen 'Onderzoeksvaardigheden I, II, III en IV. In elk bachelorjaar volgen studenten het vak Vaardigheden (I, II en III) waarin de integratie van kennis, vaardigheden en attitudes sequentieel wordt opgebouwd: in het eerste jaar ligt de nadruk op heuristiek, hermeneutiek van juridische teksten en argumentatievaardigheid, in het tweede jaar op schriftelijke vaardigheden, in het derde jaar op mondelinge vaardigheden. Daarnaast hebben de studenten van derde bachelor de vakken Onderzoeksmethoden en Juridisch Schrijven, waar ze respectievelijk aan onderzoeks- en schrijfvaardigheden werken. In het vak Vaardigheden IV in 1ste master worden die onderzoeks- en schrijfvaardigheden verder bijgebracht en geoefend. De masterproef vormt de laatste fase van de leerlijn.
- In de faculteit bio-ingenieurswetenschappen werd er in academiejaar 2016-2017 een onderwijsinnovatieproject ingediend om een communicatieleerlijn te implementeren: "Methodiek en wetenschappelijke communicatie - of hoe de informatievaardigheden van studenten verbeteren: een vernieuwende aanpak – deel 2 (vervolg op project ingediend in 2015)." (promotor prof. dr. Luc Tirry) Vanuit dit onderwijsinnovatieproject zijn de FBW-opleidingen (bio-ingenieur, industrieel ingenieur en ICP-opleidingen) een **leerlijn wetenschapscommunicatie** aan het uitwerken. Ten eerste zet men in op een uniforme en objectieve beoordeling van schrijfofdrachten. Zo testen 23 verschillende lesgevers doorheen de opleidingen 3 rubrics: 2 checklists voor studenten (in het Nederlands en in het Engels) en 1 feedbacklist voor de docent. Na 2016-2017 worden die rubrics geëvalueerd en zullen de opleidingen een consensus bereiken over de te gebruiken formulieren. Ten tweede worden de bestaande kennisclips over academisch communiceren geüpdatet en gemoderniseerd. Die kennisclips worden ingezet in leerpaden die studenten individueel kunnen verwerken. Ten slotte zullen de opleidingen in een toekomstig traject aandacht besteden aan presentatievaardigheden.
- In de opleiding diergeneeskunde (FDI) is er een **leerlijn schrijfvaardigheid**, geïntegreerd in verschillende opleidingsonderdelen. In 1ste bachelor schrijven de studenten werkjes (2 à 3 bladzijden) voor verschillende opleidingsonderdelen. De studenten krijgen feedback op hun schriftelijke vaardigheden (geen sancties). Studenten met problemen zullen worden gewezen op het aanbod van taallessen aan de UGent. In 2de bachelor worden de schriftelijke vaardigheden van de studenten geëvalueerd in verschillende opleidingsonderdelen door middel van examens met open vragen. In 3de bachelor neemt het opleidingsonderdeel "Klinische en communicatieve vaardigheden" dit over. In dit vak werken de studenten ook aan hun mondelinge communicatieve vaardigheden, die onderdeel vormen van hun evaluatie. In de masterjaren mogen alle opleidingsonderdelen de studenten evalueren op hun schriftelijke en mondelinge vaardigheden in het Nederlands, indien de evaluatievorm dit toelaat. Ook het taalgebruik (schriftelijk en mondeling) in de masterproef wordt streng beoordeeld.
- In de opleiding industriële ingenieur (FEA) is er een **communicatieleerlijn** doorheen de opleiding. In 1ste bachelor krijgen de studenten vier uitlegssessies over taalzorg, academisch schrijven algemeen en specifiek en presentatietechnieken. In 2de bachelor worden die presentatietechnieken herhaald en ingeoefend in praktijksessies. In 3de bachelor volgen studenten een uitlegssessie over de bachelorproef en een academische poster. In het masterjaar wordt die uitlegssessie verdiept voor de masterproef en aangevuld met sollicitatietechnieken. Alle uitlegssessies worden gekoppeld aan projecten uit andere opleidingsonderdelen.
- In de opleiding criminologie (FRE) is er een aanzet tot een leerlijn taalvaardigheden. Vanaf 1ste bachelor krijgen de studenten al een begeleide lees- en schrijfofdracht in het vak

'politie en gerechtelijke organisatie'. In het projectvak 'actuele criminologie' in 2de bachelor worden de schriftelijke en mondelinge vaardigheden verder ontwikkeld.

- In de opleiding handelswetenschappen (FEB) is er een aanzet tot een leerlijn in de vakken 'onderzoeksmethoden voor bedrijfskundigen I' (2de bachelor) en 'bachelorproef' (3de bachelor).
- In de opleiding biomedische wetenschappen (FGE) is er een aanzet tot een leerlijn terug te vinden in de vakken seminariewerk 1 (2de bachelor) en seminariewerk 2 (3de bachelor). De studenten schrijven telkens een review van vijf artikels. Die taak wordt niet enkel moeilijker, maar ook uitgediept in vergelijking met het jaar ervoor.
- In de opleiding fysica en sterrenkunde (FWE) is er een immersieve aanpak en geleidelijkheid m.b.t. het trainen van rapporteren in academisch Nederlands. Enkele keuzevakken in het programma bevatten een component academisch Engels en/of Nederlands.
- In de opleiding informatica (FWE) is er een leerlijn communicatie binnen de softwareengineeringlabs.

4.1.1.2 Communicatieve vaardigheden

4.1.1.3 Anderstalige studenten

DOELSTELLING 4: Anderstalige studenten krijgen extra taalondersteuning zodat gebrek aan Nederlandse taalvaardigheid geen drempel vormt voor studiesucces.

- In eerste en tweede bachelor van de opleidingen EW, TEW, HIR en HW (FEB) moeten alle studenten economisch Engels en Frans volgen. Studenten die anderstalig zijn en zo goed als geen secundair onderwijs in het Nederlands hebben gevolgd, kunnen ervoor kiezen om 'Economisch Frans' of 'Economisch Engels' te vervangen door 'Economisch Nederlands voor Anderstaligen'.
- In de leerlijnen taalvaardigheid in de FPS, FRE, FDI, FEA, FEB en FGE werkt men aan een geïntegreerde aanpak (cfr. supra).

4.1.2 Engelstalige opleidingen en Nederlandstalige opleidingen met Engelstalige opleidingsonderdelen

DOELSTELLING 5: Studenten kennen de verwachte startcompetenties en vergelijken die met hun eigen competenties taalvaardigheid.

DOELSTELLING 6: Studenten kunnen hun basiscompetenties taalvaardigheid bijwerken en verder ontwikkelen doorheen hun academische loopbaan.

- De faculteiten RE, EB, WE, WB en DI hebben specifieke taalbegeleidingsvakken ingebouwd. Zo worden de studenten in de opleiding criminologie vanaf eerste bachelor reeds met andere talen geconfronteerd. Ondersteunend materiaal bestaat daar vaak uit wetenschappelijke artikelen die geschreven zijn door lesgevers en hun medewerkers en bijkomend didactisch leermateriaal in het Engels (zoals voor het vak statistiek).
- Voor vakspecifieke terminologie wordt er in een aantal opleidingen gewerkt met glossaria om nieuwe terminologieën te vertalen of verklaren (voorbeeld: *Oxford Dictionary of Biology*)

4.2 Op niveau van docenten

4.2.1 Talige eindcompetenties

DOELSTELLING 7: Docenten expliciteren de talige eindcompetenties in hun studiefiches.

4.2.2 Taalkrachtige leeromgeving

DOELSTELLING 8: Docenten kunnen een taalkrachtige leeromgeving creëren door een taalontwikkende didactiek te hanteren.

- Op de onderwijsdagen van de FEB (academiejaar 2015-2016) en FEA (academiejaar 2016 – 2017) werd er een workshop 'Feedback op schrijfp opdrachten met de Schrijfwijzer' gegeven door de talenbeleidsmedewerkers. Die Schrijfwijzer is een voorbeeld van een instrument binnen een taalontwikkende didactiek.
- In academiejaar 2017 – 2018 werd door de dienst onderwijsondersteuning van de FGE een workshop 'Eerste hulp bij academische taalvaardigheid' georganiseerd als docentenvorming. In deze workshop, verzorgd door de talenbeleidsmedewerkers, maakten de docenten kennis met een taalontwikkende didactiek.

4.2.3 Feedback

DOELSTELLING 9: Docenten kunnen taalfeedback geven.

- In de opleiding criminologie volgen de docenten die de schrijftaken beoordelen een training 'talige feedback geven op schrijfp opdrachten'.
- Aan de FLW wordt binnen de opleiding Toegepaste taalkunde in het vak 'Duits: tekstvaardigheid' CorpuScript gebruikt. Dat is een online leerpad via Curios en een woordenlijstfunctie. Daarmee wordt indirect feedback gegeven op mogelijke problemen rond taalgebruik en cohesievorming.
- Op de onderwijsdagen van de FEB (academiejaar 2015-2016) en FEA (academiejaar 2016 – 2017) werd er een workshop 'Feedback op schrijfp opdrachten met de Schrijfwijzer' gegeven door de talenbeleidsmedewerkers.

4.2.4 Evaluatie

DOELSTELLING 10: Docenten kunnen de academische taalvaardigheid van hun studenten (tussentijds) evalueren.

- De talenbeleidsmedewerkers verzorgen workshops over het gebruik van de Schrijfwijzer, gelinkt aan www.ugent.be/taaladvies als feedback- en/of evaluatietool (in Minerva) in de faculteiten RE, EA en EB. Die Schrijfwijzer kan worden aangepast aan de noden van de faculteit / opleiding.
- De faculteit geneeskunde werkte een handleiding uit voor promotoren om masterproeven te begeleiden en objectief en uniform te beoordelen. Een belangrijk onderdeel van dat document is taalvaardigheid.
- De masterproeven in de opleiding diergeneeskunde worden op een uniforme en objectievere manier geëvalueerd door een digitale tool. Die bestaat uit een elektronisch puntenregistratiesysteem en een lijst met explicitering van de evaluatiecriteria, o.a. taalvaardigheid.
- Ook bovenstaande voorbeelden bij de academische taalvaardigheid van studenten (5.1.1.1) kunnen dienen ter inspiratie voor docenten om deze doelstelling te behalen.
- Aan de FLW worden bij tweedejaarsstudenten Nederlandse Letterkunde IV alleen mondelinge examens afgenomen zodat de articulatiwijze, het argumenteren en structureren van mondelinge antwoorden een aandeel heeft in de eindscoreberekening.
- Aan de FLW wordt in het BA3-vak 'Engelse letterkunde III: Nieuwere periode' aan de studenten gevraagd om een korte paper te schrijven in het Engels. Op die papers krijgen ze feedback, inclusief taalfeedback.

- Aan de FLW krijgen de studenten Geschiedenis binnen het vak 'Historische Praktijkoefening' verschillende schrijftaken. Na de eerste taak wordt een collectief feedbackformulier op Minerva geplaatst. Daarbij zit ook een onderdeel 'taal'. Na elke taak die volgt, wordt het document aangevuld met courante taalfouten. Maken studenten in een volgende taak taalfouten die al vermeld zijn op die lijst, dan wegen die fouten extra zwaar door bij de beoordeling. Zo worden de studenten verplicht dit document nog eens door te nemen voor het indienen van iedere taak.
- Aan de FLW wordt binnen de opleiding Afrikanistiek een aangepaste schrijfwijzer voorzien via Minerva voor de beoordeling van papers of andere examenteksten.
- Aan de FLW onderstreept de opleiding Oost-Europese talen en culturen het belang dat ze hecht aan juist en verzorgd academisch taalgebruik door het taalgebruik te evalueren, onder meer via formulieren die de studenten vooraf (blanco) te zien (en toegelicht) krijgen.
- Aan de FLW wordt binnen de opleiding Oost-Europese talen en culturen, meer bepaald in de vakken
- Russische literatuur/geschiedenis/cultuur (BA1 tot en met MA), klassikaal aandacht besteed aan opvallende, terugkerende taalgerelateerde fouten tijdens feedbackmomenten bij schrijftaken.
- Aan de FLW vormt taalvaardigheid binnen de opleiding Oosterse talen en culturen, bij de beoordeling van de schrijfoopdrachten voor de vakken 'Geschiedenis van het Oude Nabije Oosten' en 'Maatschappij en Religie van Mesopotamië', een belangrijke factor – 4 van de 20 punten. Niet alleen spelling en grammatica worden beoordeeld, ook zinsbouw en academisch taalgebruik (en het correct gebruik van diakritische tekens) wegen bij de quotering.
- Tijdens de instructieles wordt die taalvaardigheid aan de studenten geconcretiseerd aan de hand van *bad practices*. Het taalvaardigheidsaspect wordt later grondiger besproken tijdens de feedback-gesprekken die gebeuren aan de hand van het evaluatieformulier, waar concrete voorbeelden uit de opdracht van de student besproken worden. Hierbij wordt soms ook aangeraden om naar 'Taalonthaal' te gaan.

4.2.5 Academische taalvaardigheid

Bijlage 2: Taalbeleid Academisch Nederlands – nota 2015

Missie

Taalbeleid academisch Nederlands wil via onderwijs de academische taalvaardigheid aan de UGent versterken. Dat bevordert immers de algemene ontwikkeling van alle studenten en leidt tot betere studieresultaten.

Visie

- Het onderwijsbeleid van de UGent geeft **een duidelijk signaal aan de faculteiten** om de academische taalvaardigheid van studenten te versterken;
- Een taalbeleid academisch Nederlands stelt **een kader op en biedt inspiratie** voor de ontwikkeling van taalbegeleiding;
- Een taalbeleid academisch Nederlands houdt rekening met de **gedecentraliseerde visie** van de UGent op onderwijskwaliteitszorg¹;
- Een taalbeleid academisch Nederlands betreft **alle belanghebbende partijen** bij de ontwikkeling van strategische acties (d.w.z. studenten, docenten, studiebegeleiders en onderwijsbeleidsadministratie).

Strategie

1. **Digitale taalttest:** De taalttest is verplicht maar niet-bindend. Studenten met taalproblemen worden zo geïdentificeerd en alle studenten worden bewust van het belang van taal in de opleiding. De taalttest is geen extra test maar wordt het best geïntegreerd in reeds bestaande oriënterings- en toetsinstrumenten. Het inzetten van een taalttest kan evenwel niet losstaan van onderstaande strategische acties;
2. **Informatieve website als norm:** Het UCT heeft een website ontwikkeld die verder verfijnd zal worden als norm voor academisch taalgebruik. Deze website wordt over heel de universiteit bekendgemaakt en gebruikt;
3. **Leerlijn academische taalontwikkeling in de opleiding:** De taalbeleidsmedewerkers van DOWA ondersteunen en adviseren faculteiten bij de integratie van academische taalontwikkeling in de opleiding;
4. **Ondersteuning voor docenten:** DOWA biedt ondersteuning en vorming aan docenten om taalbegeleiding te integreren in het lesaanbod;
5. **Taalbegeleiding voor kansengroepen:** Anderstaligen, studenten-nieuwkomers, studenten met dyslexie, pioniersstudenten enz. krijgen specifieke ondersteuning via een gecentraliseerd taalondersteuningsaanbod van DOWA;
6. **Taaladvies:** De taalbeleidsmedewerkers zijn het centrale aanspreekpunt voor studenten en docenten met vragen over taal. Het doel is niet om feedback te geven op concrete schrijfproducten maar te fungeren als informatiepunt en doorverwijdsdienst.

¹ <http://www.ugent.be/nl/univgent/waarvoor-staat-ugent/kwaliteitszorg>

Bijlage 3: Talige startcompetenties voor het universitair onderwijs

1. Inleiding

Studenten die starten aan universitair onderwijs bezitten een zekere academische taalvaardigheid, zoals beschreven in de eindtermen. Universiteiten verwachten niet dat instromende studenten alle finesses van academisch taalgebruik dadelijk onder de knie hebben, maar verwachten wel dat studenten zich het academisch register in relatief korte tijd eigen maken. Uit onderzoek (Deygers et al., 2016) blijkt dat de competenties die vereist worden van een beginnende student in Vlaanderen in hoge mate receptief zijn. Een eerstejaarsstudent moet dus in staat zijn grote hoeveelheden informatie te verwerken, maar naarmate het academisch traject vordert, zullen andere, meer productieve, vaardigheden aan belang winnen.

Toekomstige studenten met een diploma van het Vlaams secundair onderwijs op zak worden verondersteld te voldoen aan de eindtermen. Internationale niet-Nederlandstalige studenten moeten echter slagen voor een taaltoets voor ze zich kunnen inschrijven. Op dit moment moeten studenten zonder Nederlandstalige vooropleiding minstens een B2-niveau van het Europees Referentiekader (ERK) voorleggen om zich in het academisch hoger onderwijs in te schrijven.

Omdat het B2-niveau vaak gezien wordt als startpunt voor academisch taalgebruik, baseerde men zich in Nederland op dat niveau om talige startcompetenties hoger onderwijs te formuleren (Bonset & De Vries, 2009). Het ERK is inderdaad een nuttig referentiewerk, maar het is bedoeld voor anderstalige studenten, en het is niet voldoende uitgewerkt voor wat betreft receptieve vaardigheden om een robuuste basis te kunnen vormen voor academische startcompetenties (Little, 2007).

Bij de uitwerking van dit document werden ERK-inzichten meegenomen en aangevuld met observaties uit de onderzoeksliteratuur. Daaruit blijkt dat academische taalvaardigheid inderdaad evolueert naargelang de context en de rol die iemand opneemt, maar toch zijn er enkele algemene kenmerken te onderscheiden. Zo heeft typisch academisch taalgebruik een sterke abstracte component, vraagt het de inzet van cognitieve vaardigheden en logica, en vereist het dat men verschillende soorten bronnen kan combineren (Hulstijn, 2011; Taylor & Geranpayeh, 2011; Cumming, 2013; Sawaki et al., 2013). Typische vormelijke kenmerken zijn gespecialiseerde woordenschat en complexe grammaticale structuren zoals onderschikking en voorwaardelijke constructies (Schlepperegell, 2001; Snow, 2010; Hulstijn, 2011).

Omwille van handzaamheid zijn de verschillende parameters uit de literatuur in dit document gebundeld in drie componenten. Dit document beschrijft de attitudes en metacognitieve vaardigheden die belangrijk zijn bij academische taalverwerving (Criper & Davis, 2007) en geeft aan welke startcompetenties kunnen helpen om die taalverwerving te bestendigen, maar het heeft niet tot doel een volledig overzicht te bieden van eigenschappen die een student dient te bezitten. Het doel ervan is om te schetsen welke eigenschappen kunnen helpen bij het verwerven van een gedegen academische taalvaardigheid. In de bijlage worden voorbeelden gegeven ter concretisering van de drie domeinen die hieronder aan bod komen: attitudes, taalcognitie en lexicon.

2. Attitudes

Onder attitude verstaan we een al dan niet aangeleerde houding die iemand aanneemt ten opzichte van een bepaalde context. Onderstaande attitudes hebben een positieve impact op de academische (taal)ontwikkeling.

De student geeft blijk van

- bereidheid om ...
 - doelgericht te werken, zichzelf doelen te stellen
 - academische taal te verwerven
 - een academisch register te hanteren
 - feedback te ontvangen en ermee aan de slag te gaan
 - zelfkritiek uit te oefenen
 - te werken, tijd te investeren (bijvoorbeeld in een schrijfproces)
 - samen te werken (bijvoorbeeld bij een gezamenlijke taalkaak, zoals een projectverslag, laboverslag, wiki, presentatie, ...)
 - informatie uit verschillende bronnen te combineren en te verwerken (bijvoorbeeld van een presentatie, handboek, hoorcollege)
 - een actieve houding aan te nemen
 - initiatief te nemen

- intrinsieke motivatie
- verantwoordelijkheid voor eigen taalverwerving
- nauwgezetheid (bijvoorbeeld precies formuleren, instructies nauwgezet opvolgen)
- flexibiliteit
- openheid ten aanzien van nieuwe ideeën
- kritische zin en reflectie
- durf en assertiviteit

3. Taalcognitie

Onder taalcognitie verstaan we de vaardigheid om metakennis over taal in te zetten tijdens het schrijven, spreken, lezen en luisteren (Hulstijn, 2015). Taalcognitie is in permanente evolutie, maar onderstaande vaardigheden en strategieën zijn wenselijk van bij de start van het universitaire onderwijs.

Structuren	Strategieën in verband met structuur en relaties tussen onderdelen in een gesproken of geschreven betoog: Receptieve vaardigheden (lezen en luisteren) <ul style="list-style-type: none">• doel en strategie van een betoog herkennen• inzicht in argumentatie van een betoog• abstracte informatie kunnen begrijpen• tabellen, grafieken en diagrammen lezen en interpreteren Productieve vaardigheden (schrijven en spreken) <ul style="list-style-type: none">• informatie uit verschillende bronnen verwerken• de essentie van een betoog schematisch weergeven• alinea's en paragrafen logisch combineren, bijvoorbeeld door te ordenen en te verbinden• gestructureerd betoog opzetten
------------	---

Interactie bronnen & vaardigheden	<p>Strategieën om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kritisch om te gaan met bronnen • informatie uit verschillende bronnen te verwerken • diverse vormen van input (bijvoorbeeld lezing en boek, lezing en PowerPoint presentatie) te combineren, zowel in tijd als inhoudelijk • de essentie van een betoog schematisch weer te geven • meerdere vaardigheden te combineren
Logische argumentatie	<p>Strategieën om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • inzicht te verwerven in de argumentatie van een betoog, bv door het herkennen van een logische redenering en argumenten • een betoog op te zetten op basis van onderbouwde argumenten
Abstracte taal	<p>Strategieën die betrekking hebben op abstracte taal, zoals</p> <ul style="list-style-type: none"> • abstracte informatie kunnen verwerken • onder andere tabellen, grafieken, diagrammen, schema's kunnen lezen • abstracte woorden relateren aan de werkelijkheid • concrete informatie contextualiseren • abstraheren en decontextualiseren van abstracte informatie
Precisie	<p>Strategieën om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de specifieke betekenis van termen uit de context af te leiden of op te zoeken • de woorden te kiezen die accuraat de betekenis aangeven binnen de context • een gepast register te hanteren

4. Lexicon

We maken een onderscheid tussen drie types van begrippen: academische woorden, kernbegrippen en vakjargon. Studenten die aan een universitaire opleiding beginnen, beheersen best een basis aan academische woorden.

- Academische woorden zijn de woorden die gebruikelijk zijn in universitaire opleidingen. Docenten verwachten dat studenten zich deze woorden eigen maken en besteden er niet noodzakelijk expliciet aandacht aan.
- Kernbegrippen zijn de begrippen die gebruikt worden in een bepaalde opleiding of werkveld. Na hun studies zullen studenten deze woorden vaak gebruiken in het werkveld. Deze woorden worden geëxpliciteerd in syllabi of tijdens de les. Beheersing van kernbegrippen is vaak essentieel om te slagen voor een opleidingsonderdeel. Docenten verwachten meestal niet dat studenten deze woorden al kennen bij aanvang van hun studies.
- Vakjargon is het vocabularium dat specifiek gebonden is aan een bepaald vak. Deze termen zijn verweven met de domeinkennis: als je het begrip inhoudelijk niet kent, zul je het woord ook niet kennen. Vakjargon komt niet in een woordenboek voor. Vakjargon omvat de woorden die buitenstaanders en niet-specialisten niet begrijpen, waardoor ze een conversatie tussen specialisten niet kunnen volgen. Heel wat vakken gebruiken hier ook Engelse en Latijnse leenwoorden.

Tussen deze drie types bestaat geen strikte scheiding (Jaspaert, 2014, Nation & Chung, 2009, Pauw 2013). Zo kan "correlatie" algemeen gebruikt worden als academisch woord, maar in de statistiek heeft het een meer specifieke betekenis. "Integraal" is een veelvoorkomend woord in de academische context, maar heeft een specifieke betekenis in de wiskunde.

5. Bibliografie

Berckmoes, D. & Rombouts, H. (2010). Academische taalvaardigheid voor elke student. De meerwaarde van een taalmonitoraat op maat. In: D. Van Hoyweghen (red.), Naar taalkrachtige lerarenopleidingen. Mechelen: Plantyn.

Boeckaerts, M. & Simons, P. R.-J. (2007). *Leren en instructie*. Assen: Van Gorcum.

Bonset, H. & De Vries, H. (2009). SLO- Talige Startcompetenties Hoger Onderwijs.

Van den Branden, K. (2010). Taalbeleid in het hoger onderwijs. In: E. Peters & T. Van Houtven (red.), Taalbeleid in het hoger onderwijs: de hype voorbij? (pp. 213-223). Leuven/ Den Haag: Acco.

Cajot, G, Denoo, J., De Jonghe, K., Hebbrecht, J., Vanbrabant, H., Verschaeve, C. & Vreys, J. (2010). Taalnoden in de lerarenopleiding. In D. Van Hoyweghen (red.), Naar taalkrachtige lerarenopleidingen (pp. 55-72). Mechelen: Plantijn.

Cho, Y. & Bridgeman, B. (2012). Relationship of TOEFL iBT® scores to academic performance: Some evidence from American universities. *Language Testing*, 29(3), pp. 421- 442.
doi:10.1177/0265532211430368.

Cumming, A. (2013). Assessing Integrated Writing Tasks for Academic Purposes: Promises and Perils. *Language Assessment Quarterly*, 10(1), pp. 1 -8.

Danckaert, E. (2008) Competenties in de praktijk gezet. Mechelen: Wolters Plantyn.

De Wachter, L., Heeren, J., Marx, S. & Huyghe, S. (2013). Taal: noodzakelijke, maar niet enige voorwaarde tot studiesucces. Correlatie tussen resultaten van een taalvaardigheidstoets en slaagcijfers bij eerstejaarsstudenten aan de KU Leuven. In: *Levende Talen Tijdschrift Jaargang 14*, nummer 4, 2013.

De Wachter, L. & Heeren, J. (2011). Talige begeleiding van eerstejaarsstudenten in het hoger onderwijs: eerst de kosten, dan de baten! In S. Vanhooren & A. Mottart (Red.), 25ste conferentie het schoolvak Nederlands (pp. 129-134) Gent: Academia Press.

Deygers, B, Van Gorp H. & Van den Branden K. (2016, in press). University entrance language tests: a matter of justice. *Language Testing*.

Fløttum, K., Gedde-Dahl, T., & Kinn, T. (2006). *Academic Voices: Across Languages and Disciplines*. Amsterdam: John Benjamins Publishing.

Fox, J. (2004). Test decisions over time: tracking validity. *Language Testing*, 21(4), pp. 437-465.
doi:10.1191/0265532204lt292oa.

Hill, K., Storch, N., & Lynch, B. (1999). A Comparison of IELTS and TOEFL as Predictors of Academic Success (Vol. 2).

Ingram, D., & Bayliss, A. (2007). IELTS as a predictor of academic language performance, Part 1 (Vol. 7). Melbourne.

Hulstijn, J. H. (2015). Language Proficiency in Native and Nonnative Speakers: An Agenda for Research and Suggestions for Second-Language Assessment. *Language Assessment Quarterly*, 8(3), pp. 229-249.

Humphreys, P., Haugh, M., Fenton-Smith, B., Lobo, A., Rowan, M., & Walkinshaw, I. (2012). Tracking international students' English proficiency over the first semester of undergraduate study (Vol. 1). IDP: IELTS Australia.

Jaspaert, K. (2014). *Woorden leren*. Lezing n.a.v. *Forumdag Taalbeleid en Taalondersteuning in het Hoger Onderwijs 20 mei 2014*, Brugge.

Kerstjens, M., & Nery, C. (2000). Predictive validity in the IELTS test: A study of the relationship between IELTS scores and students' subsequent academic performance. *IELTS Research Reports*, 3, pp. 85-108.

Lee, Y.-J., & Greene, J. (2007). The Predictive Validity of an ESL Placement Test A Mixed Methods Approach. *Journal of Mixed Methods Research*, 1(4), pp. 366-389. doi:10.1177/1558689807306148.

Little, D. (2007). The Common European Framework of Reference for Languages: Perspectives on the Making of Supranational Language Education Policy. *The Modern Language Journal*, 91(4), pp. 645-655.

Nation, P. & Chung, T. (2009) Teaching and testing Vocabulary. In: Long, M. H. & Doughty, C. J. (eds.), *The Handbook of Language Teaching*, pp.543-559, Hoboken (NJ): Wiley-Blackwell.

Pauw, I. (2013). Professionele taal, de student en de lerarenopleider van de pabo. in: *Tijdschrift voor lerarenopleiders*, 34 (4), 2013, pp. 119-129.

Sawaki, Y., Quinlan, T., & Lee, Y.-W. (2013). Understanding Learner Strengths and Weaknesses: Assessing Performance on an Integrated Writing Task. *Language Assessment Quarterly*, 10(1), pp. 73-95.

Schleppegrell, M. J. (2001). Linguistic Features of the Language of Schooling. *Linguistics and Education*, 12(4), pp. 431-459.

Snow, C. E. (2010). Academic Language and the Challenge of Reading for Learning About Science. *Science*, 328(5977), pp. 450-452.

Taylor, L. & Geranpayeh, A. (2011). Assessing listening for academic purposes: Defining and operationalising the test construct. *Journal of English for Academic Purposes*, 10(2), pp. 89-101.

<http://www.forumtaalbeleidhogeronderwijs.be/>

<http://www.taalbeleidhogeronderwijs.org/platform/>

LITERATUURLIJST

- Algemeen secretariaat Nederlandse Taalunie (2017). Iedereen taalcompetent! Visie op de rol, de positie en de inhoud van het onderwijs Nederlands in de 21ste eeuw.
- Alladin, E. & van der Westen, W. (2009). Taalontwikkelen lesgeven in het hoger onderwijs. In Van Hooren, S & Mottart, A. (red.), *Drieëntwintigste Conferentie het Schoolvak Nederlands* (pp. 164-168), Gent: Academia Press.
- Beleidscel Diversiteit en Gender (2010). *Bevraging academisch Nederlands (docenten)*. Onuitgegeven analyse van online bevraging, beschikbaar bij Beleidscel Diversiteit en Gender, project taalbeleid academisch Nederlands (DBZ).
- Berckmoes, D. & Rombouts, H. (2009). Intern rapport verkennend onderzoek naar knelpunten taalvaardigheid in het hoger onderwijs. *I.o.v. Baobab vzw Stad Antwerpen. Monitoraat op maat – Taalondersteuning academisch Nederlands voor studenten aan de Universiteit Antwerpen*, Antwerpen: Linguapolis/Universiteit Antwerpen.
- Beyer, J. (2010) Taalbeleid in de stijgers. In Peters & Van Houtven (red.). *Taalbeleid in het hoger onderwijs: de hype voorbij?* Leuven/Den Haag: Acco.
- Bogaert, N., Devlieghere, J., Hacquebord, H., Rijkers, J., Timmermans, S. & Verhallen, M. (2008). *Aan het Werk! Adviezen ter verbetering van functionele leesvaardigheid in het onderwijs*. Den Haag: Nederlandse Taalunie.
- Bonne P., De Moor A., Van Hoyweghen D., Vrijders J. (2014). *Taalontwikkelen lesgeven in het hoger onderwijs. Hoe doe je dat?* Gent: Academia Press. Te bestellen via <http://www.academiapress.be/taalontwikkelen-lesgeven-in-het-hoger-onderwijs-hoe-doe-je-dat.html>
- Bonset, H. & de Vries, H. (2009). *Talige startcompetenties Hoger Onderwijs*. Enschede: SLO
- Bossaert, B. (red.) (2007). *Hoger onderwijs voor elk talent. Aanbevelingen en instrumenten voor meer diversiteit*. Brussel: Koning Boudewijnstichting.
- Blommaert, J. & Van Avermaet, P. (2008) *Taal, onderwijs en de samenleving. De kloof tussen beleid en realiteit*. Berchem: EPO.
- Daems, F. & van der Westen, W. (2008). Doorlopende leerlijn taal? Dan ook in het hoger onderwijs! Conceptuele uitgangspunten voor een taalbeleid in het hoger onderwijs. In Van Hooren, S & Mottart, A. (red.), *Tweeëntwintigste Conferentie het Schoolvak Nederlands* (pp. 100-104), Gent: Academia Press.
- Deygers, B. (2017) Assessing High-stakes Assumptions. A longitudinal mixed-methods study of university entrance language tests, and of the policy that relies on them. Geraadpleegd op 1/6/2017 op https://dl.dropboxusercontent.com/u/55354874/Deygers_Dissertation.pdf
- De Wachter, L., Verrote, L., Broeckx, L., Cuppens, L., Potargent, J., Van Brussel, I., Verlinden, E. (2010). *Taal @ hoger onderwijs. Praktische richtlijnen en oefeningen*. Leuven: Acco.
- De Wachter, L. (2008). *Academisch schrijven. Een praktische gids*. Leuven: Acco.
- De Wachter, L. & Heeren, J. (2010). *Taalvaardig aan de start. Een behoefteanalyse rond taalproblemen en remediëring van eerstejaarsstudenten aan de KU Leuven*, Leuven, ILT (KUL)
- De Wachter, L., Heeren, J. (2011). Taalvaardig aan de start. Een behoefteanalyse rond taalproblemen en remediëring van eerstejaarsstudenten aan de KU Leuven. https://ilt.kuleuven.be/cursus/docs/Behoefteanalyse_TaalVaST.pdf
- De Wachter, L., Heeren, J., Marx, S. & Huyghe, S. (2013). Taal: noodzakelijke, maar niet enige voorwaarde tot studiesucces.' *Levende Talen Tijdschrift*, 14 (4), pp.28-37
- Dietrichson, J., Bøg, M., Filges T, Klint Jørgensen A-M. (2017) Academic Interventions for Elementary and Middle School Students With Low Socioeconomic Status. *Review of Educational Research* Vol 87, Issue 2, pp. 243 - 282

- El Morabit, Z. & Van Houtven, T. (2010). Hoe sterk in taalwerk? Taalbegeleiding aan de Lessius Hogeschool. In Peters, E. & Van Houtven, T. (red.) (2010). *Taalbeleid in het hoger onderwijs: de hype voorbij?* Leuven/Den Haag: Acco.
- Gangaram Panday, R., Hajer, M. & Beijer, J. (2007). Challenges in integrating academic and professional language competencies in the curriculum in Higher Education. In Wilkinson, B. & Zegers, V. (red.), *Researching Content and Language Integration in Higher Education. Selected peer-reviewed papers from the ICLHE 2006 Conference* (pp. 99-107). Maastricht: Maastricht University Language Centre.
- Hacquebord, H. (2004). Taalproblemen en taalbehoeften in het voortgezet onderwijs. Leerlingen en docentenvragenlijsten als instrumenten voor taalbeleid. *Levende Talen*, jg. 5, nr. 2, juni 2004, p. 17-28
- Herelixka, Charlotte & Sylvia Verhulst (2014): 'Nederlands in het hoger onderwijs; een verkennende literatuurstudie naar taalvaardigheid en taalbeleid', in opdracht van de Nederlandse Taalunie
- Hulstijn, J. H. (2015). Language Proficiency in Native and Nonnative Speakers: An Agenda for Research and Suggestions for Second-Language Assessment. *Language Assessment Quarterly*, 8(3), pp. 229-249.
- Jaspaert, K. (2013). *Taal is van iedereen*. Essay n.a.v VRT-Taalunie Taaldag 5 november 2013, Brussel.
- Koenraad, T., Hajer, M., Hootsen, G. & van der Werf, R. (2007). Towards a linguistically scaffolded curriculum. How can technology help? Wilkinson, B. & Zegers, V. (red.), *Researching Content and Language Integration in Higher Education. Selected peer-reviewed papers from the ICLHE 2006 Conference*. Maastricht: Maastricht University Language Centre.
- Kuiken, F. (2010). Taalbeleid in het hoger onderwijs. Kanttekeningen bij de casussen uit deel 2. Peters, E. & Van Houtven, T. (red.) (2010). *Taalbeleid in het hoger onderwijs: de hype voorbij?* Leuven/Den Haag: Acco.
- Lacante, M., Almaci, M., Van Esbroeck, R., Lens, W., De Metsenaere, M. (2007). *Allochtonen in het hoger onderwijs: onderzoek naar factoren van studiekeuze en studiesucces bij allochtone eerstejaarsstudenten in het hoger onderwijs* (Eindrapport OBPWO-project 03.03). Brussel: Vlaamse Overheid, Departement Onderwijs en Vorming i.s.m. de Vrije Universiteit Brussel en de Katholieke Universiteit Leuven.
- Long, M. (red.) (2005) *Second Language Needs Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Minnebo, V. & Verguts C. (2012). De talige overgang van secundair naar hoger onderwijs: twee initiatieven academisch Nederlands nader bekeken. In: Van de Mosselaer, H., Van Petegem P., Van Dijk D. & Michiels L. (red.) (2012). *Goesting in Leren en Werken* (p. 121 – 130). Antwerpen: Garant.
- Peters, E., Van Houtven, T. (2009). *Exploratieve studie over de functionele leesvaardigheid van instromende studenten in het Vlaamse hoger onderwijs*. Paper gepresenteerd op ABLA2009. *Toegepaste taalkunde in een meertalige context: creativiteit en innovatie*, Antwerpen, 14 november 2009.
- Peters, E. & Van Houtven, T. (red.) (2010). *Taalbeleid in het hoger onderwijs: de hype voorbij?* Leuven/Den Haag: Acco.
- Peters, E. & Van Houtven, T. El Morabit, Z. (2010). Is meten echt meer weten? Taalvaardigheid van instromende studenten in het hoger onderwijs in kaart gebracht. In: Peters, E. & Van Houtven T. (red.) *Taalbeleid in het hoger onderwijs: de hype voorbij?* Leuven/Den Haag: Acco.
- Pollefliet, L. (2013). *Schrijven. Van verslag tot eindwerk: do's and don'ts*. Gent: Academia Press.
- Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren & het algemeen secretariaat van de Taalunie (2013). Startnotitie Nederlands in het hoger onderwijs, Nederlandse Taalunie
- Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren (2015). Adviesrapport Vaart met taalvaardigheid. Nederlands in het hoger onderwijs, Nederlandse Taalunie

- Schellekens, E. (2005). *Taalondersteuning anderstalige studenten in het Nederlandstalig Hoger Onderwijs in Brussel*. Brussel: Huis van het Nederlands Brussel.
- Schellekens, E. (2006). *Academisch Nederlands. Resultaten motivatietekst eerstejaars vrije Universiteit Brussel academiejaar 2005-2006. Beknopt rapport*. Brussel: Huis van het Nederlands/VUB
- Schelstraete, I. (2017). *Visienota pleit voor ontwikkeling taalcompetentie*. geraadpleegd op 15 maart 2017 op <http://taaluniebericht.org/artikel/onderwijs/visienota-pleit-voor-ontwikkeling-taalcompetentie>
- Schneider, M., & Preckel, F. (2017), Variables associated with achievement in Higher Education: A systematic review of meta-analyses. *Psychological Bulletin*, 143 (6), pp. 565-600
- Sirin, S. R. (2005). Socioeconomic Status and Academic Achievement: A Meta-Analytic Review of Research. In: *Review of Educational Research*, 75 (3) pp. 417-453
- Solomon, J. & Rhodes, N. (1995). *Conceptualizing Academic Language. Research report 15*. Santa Cruz, CA/Washington, DC: National Center for Research on Cultural Diversity and Second Language Learning.
- Tahon, K. (2013). *Schrijfvaardigheid van eerstejaarsstudenten aan de KULeuven. Een analyse van types taalfouten in papers uit verschillende opleidingen*. Masterproef aangeboden binnen de opleiding master in de Taal- en Letterkunde, promotor prof. dr. Lieve De Wachter, Academiejaar 2012-2013, geraadpleegd op 10/2/2014, op http://www.scriptiebank.be/sites/default/files/webform/scriptie/masterpaper_3.pdf
- Universiteit Antwerpen (2016). Nota taalbeleid academisch Nederlands Universiteit Antwerpen.
- UGent DOWA (2012). *Kwaliteitsrapport Masterproeven*. Geraadpleegd op 10/2/2014 op <http://www.onderwijstips.ugent.be/media/tips/attachments/2013/05/kwalirap-masterproeven.pdf>
- Van Avermaet, P. & Blommaert, Van den Branden, K. (2004). Taalbeleid: een hefboom voor gelijke onderwijskansen. In: *School en Samenleving*, 5, 49-66.
- Vanbuel, M, Boderé, A & Van den Branden, K. (2017) Helpen talenbeleid en taalscreening taalgrenzen verleggen? Een reviewstudie naar effectieve taalstimuleringsmaatregelen. Steunpunt Onderwijsonderzoek KULeuven
- Van den Branden, K. (red.) (2006). *Task-based Language Education: From Theory to Practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Van den Branden, K. (2010). Taalbeleid in het hoger onderwijs. In: Peters, E. & Van Houtven T. (red.) *Taalbeleid in het hoger onderwijs: de hype voorbij?* Leuven/Den Haag: Acco.
- van der Westen, W. (2009). Talige startcompetenties in het hoger onderwijs. In A. Mottart & S. Vanhooren (red.), *Drieëntwintigste Conferentie Het Schoolvak Nederlands* (pp. 179-185). Gent: Academia Press.
- Van der Westen, W. (2010). Met het accent op taalleerstrategieën en een actieve leerhouding: taalbeleid aan de Haagse Hogeschool. In: Peters, E. & Van Houtven, T. (red.) (2010). *Taalbeleid in het hoger onderwijs: de hype voorbij?* Leuven/Den Haag: Acco.
- Van Houtven, T. , Peters, E. & El Morabit , Z. (2010). Hoe staat het met de taal van studenten? Exploratieve studie naar begrijpend lezen en samenvatten bij instromende studenten in het Vlaams hoger onderwijs, In: *Levende Talen Tijdschrift. Jg. 11, nr 3, 29-44*.
- VLIR-nota (2016). Talige startcompetenties voor het universitair onderwijs.
- VLOR-rapport (2017). Advies taalbeleid in het Vlaamse hoger onderwijs.
- Vrijders, J. (2009). Screening, remediëring en professionalisering. Een blik op het taalbeleid van de Arteveldehogeschool Gent. In: Van Hooren, S & Mottart, A. (red.), *Drieëntwintigste Conferentie het Schoolvak Nederlands* (pp. 158-163). Gent: Academia Press.